

Ostavljene i prepuštene sebi

Još se ne shvata koliko su ozbiljan problem maloljetnički brakovi u populaciji Roma i Egipćana

U romsko-egipćanskoj zajednici roditelji često dobijaju djecu dok su još jako mladi. Zato mnogi nisu spremni da prihvate teret roditeljstva, niti da svoj podmladak vaspitavaju na najbolji način.

Shvatanje braka i porodice nije isto u godinama adolescencije i u zrelijim godinama. Sa godinama sazrijevanja mijenjaju se stavovi i odnos prema obrazovanju, vaspitanju djece i zahtjevima koje brak nalaže.

Kada se govori o maloljetničkim brakovima mora se imati na umu da to ne moraju biti i ugovoreni brakovi. U ovom našem vremenu sve su brojniji roditelji Romi i Egipćani, koji ne žele da udaju svoje ćerke prije nego što se one obrazuju i postanu punoljetne. Ali dešava se da ćerke ne žele da se povinuju roditeljskim ambicijama, da bježe od kuće da bi se udale, prije nego što su spremne za brak. One odlaze iz kuće, obično u tajnosti, bježe sa mladićem koji često, kao i one, nije punoljetan i spreman za bračnu zajednicu. Ima, naravno i primjera, da mlade djevojke, pa i djevojčice, bježe kod nekog ko je mnogo stariji od njih. Često se dešava da su ti izbori brzopleti, greška mladosti, ali djevojke kada to uvide obično nemaju više izbora, jer nemaju gdje da se vrate. Odbacuju ih roditelji, jer doživljavaju odlazak od kuće djevojčica kao izdaju – i porodice i tradicije.

A za romsku kulturu nije prihvatljivo

Dašurija Tatari : „Molila sam je da nam se vrati, da ćemo joj sve oprostiti, molila da nastavi sa školom. Govorila sam joj - škola je najbitnija. Ali, nije htjela da me sluša“

da neko ko na takav način napusti roditelje može da se vratiti kući. U takvim slučajevima, porodica, naročito očevi i braća, često ne žele ni da vide one koje su ih napustile, jer to doživljavaju kao najveću sramotu.

„Meni nije poznat slučaj koji se završio tako da se neka djevojka iz romske populacije vratila kući i da je nastavila normalan život, nakon što je prije toga pobjegla sa nekim mladićem“, kaže **Siniša Nadaždin**, direktor NVO *Centra za ravopравnost, integraciju i imigraciju*. Nadaždin se bavi fenomenom maloljetničkih brakova. On je i pastor Evangeoske crkve na Koniku i posvećen je radu na unapređenju života Romkinja i Egipćanki.

„Crnogorske institucije ne shvataju ozbiljnost problema maloljetničkih brakova. Taj se problem ne može prepustiti samo centrima za socijalni rad, porodici, niti se može pravdati kukltrurom i tradicijom. Mora se država aktivirati na ovom polju. Ako već želimo emancipaciju Romkinja i Egipćanki onda se država mora uključiti aktivnije u reješavanju ovog problema, kojim se na temeljniji način moraju pozabaviti i policija i socijalne službe, ali i druge institucije sistema“, kaže Nadaždin.

U septembru ove godine u Podgorici je maloljetna **Š.B.** nestala iz porodične kuće. Pobjegla je, iako joj je porodica pružala podršku i posvećivala pažnju. Roditelji su nastojali da je obrazuju. Bila je omiljena, četvrta ćerka od ukupno petoro djece. Svi osim maloljetne **Š.B.** već su zasnovali porodice.

Roditelji su je izbezumljeno tražili. Tek četvrti dan saznali su gdje je. I to ne od policije, kojoj su slučaj odmah prijavili.

Maloljetnicu je pronašao Siniša Nadaždin, koji je odveo u policiju. Inspektoru za maloljetničku delikvenciju **Š.B.** je izjavila da želi da zasnuje bračnu zajednicu, a njen punoljetni partner je kazao da će da

brine o njoj, te da će **Š.B.** nastaviti školovanje. **Š.B.** je rekla socijalnoj radnici da će izvršiti samoubistvo, ako je odvoje od partnera. Nije htjela da se vrati kući, iako su njeni roditelji bili spremni da je prime nazad, što je zaista rijedak slučaj.

Uzalud, ona je ostala u zajednici sa partnerom. Uprkos obećanjima nije nastavila školovanje.

„Molila sam je da nam se vrati, da ćemo joj sve oprostiti, molila da nastavi sa školom. Govorila sam joj - škola je najbitnija. Ali, nije htjela da me sluša. Ne mogu da vjerujem ni da je moja ćerka napravila što je napravila. Iako je prošlo tri mjeseca, ja i dalje ne mogu da dođem sebi“, kaže za *Monitor* u emotivnoj ispovijesti **Dašurija**

Siniša Nadaždin: „Meni nije poznat slučaj koji se završio tako da se neka djevojka iz romske populacije vratila kući i da je nastavila normalan život, nakon što je prije toga pobjegla sa nekim mladićem“

Tatari, majka ove djevojčice. Tatari je inače higijeničarka, zaposlena je u Kliničko-bolničkom centru u Podgorici. I željela bi za svu svoju djecu bolji život.

Ni institucije sistema nekada ne umiju da odgovore na izazove maloljetničkih brakova. Centri za socijalno često ne postupaju adekvatno. Nema dovoljno razrađenih procedura, ni mehanizama koji bi pomagali maloljetnicama. Umjesto da centri ovakve adolescentkinje vode u Bijelu, često ih prepuštaju samima sebi. Osim Bijele, ne postoje prihvatne ustanove u kojima bi mogle da odu one maloljetnice koje roditelji ne žele da prime natrag.

Socijalni radnici uglavnom romske roditelje savjetuju da omoguće da se djevojke viđaju sa mladićima koje su

izabrale. Ali, roditeljima obično to nije prihvatljivo zbog specifičnosti kulture i vrijednosti koje nameće okruženje... Nije im prihvatljivo da se djevojka vrati i još izlazi sa mladićem sa kojim je prethodno pobjegla.

Obično, u takvim slučajevima, roditelji insistiraju da maloljetnice moraju stupiti u bračnu zajednicu, ako su već otišle od kuće zbog nekog mladića. I većina roditelja potpisuje saglasnost za brak njihove djece, iako ne odobravaju tako nešto. Nakon svega, uglavnom prekinu kontakt sa djevojkama koje su od njih otišle ne tražeći dozvolu.

Država bi sa ovim fenomenom trebalo da se suoči i tako što će omogućiti da se zakonski okvir implementira. Moralo bi se više raditi i na senzibilnosti socijalnih službi i policije u ovim slučajevima.

U praksi ne funkcionišu adekvatni pravni instituti kojima bi se kaznili recimo roditelji koji svoju djecu ne primaju nazad. Pojedine NVO pokušavaju da probleme prevaziđu tako što apeluju i na roditelje i na djecu, što pokušavaju da objasne djevojkama kako su maloljetnički brakovi često veoma nefunkcionalni, a roditeljima da imaju obavezu da prihvate svoje ćerke, koje su napravile neki pogrešan izbor. Ti napori ne donose još dobre rezultate. Oni će imati više efekta tek kada zakoni sa papira zažive i u praksi.

Crna Gora se dakle mora temeljno baviti problemima Roma i Egipćana. U tom smislu, mogla bi mnogo da nauči iz iskustava evropskih zemlja, prije svega Njemačke, Holandije i Danske, koje su cjelovitim zakonskim okvirima i praksom, značajno unaprijedile pozicije Roma i Egipćana.

Naša je zemlja nekoliko godina predsjedavala *Dekadom Roma*. Mnogim se aktima obavezala da će pomoći ovu zajednicu. Ali dug je put do stvarnih promjena.

Teuta NURAJ

ERSTE Stiftung

*Fellowship for Journalist of Roma/Ashkali/Egyptian Origin 2015-2016
This project has been supported by ERSTE Foundation*